

СТАНОВИЩЕ

за придобиване на образователна и научна степен "доктор"

в Стопанска академия "Д.А.Ценов" – Свищов

по научна специалност "Статистика и демография"

Изготвил становището: доц. д-р Екатерина Александрова Тошева, Университет за национално и световно стопанство, София, научна специалност 05.02.06 "Статистика и демография", член на научното жури, утвърдено със заповед No 76/06.02.2024 на Ректора на СА "Д.А.Ценов" – Свищов

Автор на дисертационния труд: Диана Иванова Маркова

Тема на дисертационния труд: „Статистическо изследване на демографските процеси в България - регионални аспекти“

I. Общо представяне на дисертационния труд:

Темата на представения дисертационен труд е важна и актуална. Изследването на демографските процеси и регионалните дисбаланси в тях е от съществени значение за вземането на адекватни управленски решения за минимизиране на негативните последици от неблагоприятните тенденции в броя на населението и структурата му. **Обект** на изследването са демографските процеси в България в регионален аспект за периода 2000-2021 г., а **предмет** - регионалните различия и закономерностите в тях. Целта на дисертацията е поставена коректно и за реализацията ѝ са формулирани шест изследователски задачи.

Дисертационният труд отговаря на изискванията по чл. 27 ал. 2 от Правилника за прилагане на Закона за развитие на академичния състав в Република България. Той е с общ **обем 190 страници**, логически правилно структуриран, и съдържа едно цялостно самостоятелно научно изследване. Състои се от увод, три глави, заключение, списък с използвани литературни източници и приложения.

В съдържателно отношение в първа глава "Демографски процеси в България – същност, особености и необходимост от тяхното изучаване" последователно и изчерпателно са представени основни измерители на демографските процеси и е направен задълбочен преглед на демографските изследвания у нас. Описани са основни фактори, които влияят на демографските процеси и подробно са представени методи за изследване на динамиката им. Във втора глава "Информационно осигуряване на статистическите изследвания на демографските процеси в България" са изложени основните методи за събиране на сведения за демографските процеси и е поставен акцент върху регионалния аспект на изследванията. Трета глава „Регионални измерения на демографските процеси в

България“ съдържа резултатите сравнителен описателен и диагностичен анализ на динамиката на избрани показатели на демографските процеси.

Използваната в дисертационния труд **литература** обхваща **206 заглавия** на научни публикации, учебници, официални европейски и национални документи и др., в това число 33 заглавия на английски език. Към дисертационния труд са добавени **22 приложения**. В тях по подходящ начин се представят в табличен вид междинни резултати от проведените емпирични изследвания.

II. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд.

Тенденциите в основните демографски показатели в България са широко изследвани в научната литература. Но темата на дисертационния труд е актуална предвид потенциалните негативни последици от демографската криза у нас в средносрочен и дългосрочен план. Съществен приносен момент в изследването е задълбоченото изследване на проблематиката в регионален аспект и получените резултати могат да бъдат в основата на търсене на специфични подходи за решаване на проблемите както на национално, така и на регионално ниво.

Дисертационният труд е обстойно и подробно изследване, проведено с подходящо избран инструментариум. Поставената цел е реализирана чрез последователно и логическо свързано изпълнение на поставените задачи и чрез правилно подбрани подходи и статистически методи. Изложението е ясно и написано на научно издържан стил.

Представеният автореферат е в обем от 39 страници. Той е добре структуриран и отразява най-важните моменти от проведеното изследване. В него са синтезирани и основните приносни моменти в дисертационния труд. По темата на дисертацията са публикувани три статии и една студия в съавторство. Представен е и доклад, на който не са приписани точки.

III. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд.

Посочените от автора научни приноси до известна степен съответстват на формулираните изследователски задачи. Считаю, че приносите могат да бъдат обобщени:

1. Направен е задълбочен и критичен обзор на научните изследвания на демографските процеси в българската литература.
2. На базата на емпирични ситуационни и диагностични изследвания на демографските процеси по райони на планиране са открити съществени регионални различия.
3. Чрез екстраполация на моделираната тенденция на развитие са разработени краткосрочни прогнози с четиригодишен хоризонт.

IV. Въпроси по дисертационния труд.

Предвид постигнатите резултати си позволявам да отправя следните бележки и въпроси към докторантката:

1. В първа глава са представени показатели за брачност и бракоразводност, но те не са предмет на изследване в дисертационния труд.
2. Не е необходимо да се представят подробно широко известни методи за анализ като коефициент на Спирман, коефициент на автокорелация, коефициент на определение и др.
3. Защо докторантката смята, че социалната политика на държавата трябва да ограничи имиграцията (стр. 50) на фона на недостига на работна ръка.
4. Докторантката правилно систематизира факторите, които оказват влияние върху демографските процеси. Как може да се обясни фактът, че при намаляваща безработица и намаляващ показател за риск от бедност в последните 10 години в почти всички европейски държави е налице спад в раждаемостта.
5. Как могат да се обяснят ниските прогнозни стойности в коефициентите на детска смъртност за 2024 и 2025 година за Северен централен район и за Южен централен район, при положение че за 2021 година стойностите за този показател са по-високи от коефициента на детска смъртност в Югозападен район.

V. Обобщена оценка на дисертационния труд и заключение.

На основание гореизложеното считам, че дисертационният труд “ Статистическо изследване на демографските процеси в България - регионални аспекти ” е самостоятелно научно изследване с постигнати добри практико-приложни резултати. Това ми дава основание да гласувам за присъждането на образователната и научна степен „доктор” на Диана Иванова Маркова по научната специалност „Статистика и демография“.

Дата: 27.02.2024 г.

Изготвил становището:

(доц. д-р Екатерина Тошева)